

خدایان باستانی ایران

نویسنده: دکتر رضا صدیقی

مؤسسه
انتشارات آزادی‌نویسان

۱۳۹۸

سرشناسه	صدیقی، رضا، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	خدایان باستانی ایران/نویسنده رضا صدیقی.
مشخصات نشر	تهران: آزاداندیشان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۹۶ص.
شابک	978-600-8581-67-3:
وضعیت فهرست نویسی	فیپا:
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	خدایان ایرانی
موضوع	Gods, Iranian:
موضوع	خدایان ایرانی -- تاریخ و نقد
موضوع	Gods, Iranian-- History and criticism:
موضوع	اساطیر ایرانی
موضوع	Mythology, Iranian:
رده بندی کنگره	۸: ۱۱۸ خ ۴۷۳/BL
رده بندی دیویی	۱۱:
شماره کتابشناسی ملی	۰۳۱۵۸:

مؤسسه

انتشارات آزاندیشان

نام کتاب: نقش برجسته های باستان ایران

نویسنده: دکتر رضا صدیقی

ناشر: انتشارات آزاداندیشان

چاپ اول: ۱۳۹۸

لیتوگرافی و چاپ: برهان

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

شابک: 978-600-8581-67-3

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب خیابان کارگر جنوبی، بین لبافی نژاد و روانمهر، کوچه سرود، پلاک

۱۰، واحد ۲، انتشارات آزاداندیشان

تلفن: ۰۹۱۲۳۱۴۰۱۸۷ _ ۶۶۹۶۷۰۰۰

"همه حقوق برای مولف محفوظ است."

فهرست مطالب

۵.....	سرآغاز سخن
۸.....	پیش از تاریخ
۱۳.....	فهرست تمدن‌های پیش از تمدن عیلام
۲۱.....	باورهای اقوام بومی فلات ایران
۴۹.....	ایزد بانوان ایرانی
۵۸.....	درباره اهریمن
۶۰.....	پیدایش باورهای زردشتی
۵۸.....	درباره اهریمن
۶۶.....	اوستا
۹۹-۶۹.....	فروردین یشت-مهر یشت-آبان یشت
۱۱۳.....	اهوره مزدا
۱۱۷.....	ایزدان زردشتی
۱۲۵.....	پریان
۱۳۴.....	خدایان عیلام
۱۴۲.....	خدایان اورارتویی
۱۴۶.....	مانی

۱۶۹	 مزدک و مزدکیان
۱۷۴	 سغد
۱۷۹	 خدایان هیتی
۱۸۱	 خدایان کاسی
۱۸۳	 خدایان آسی
۱۸۶	 خدایان سکایی
۱۸۹	 خدایان ایرانی زبانه‌ای
۱۹۳	 فهرست منابع

سرآغاز سخن

"تنها راه فهم اندیشه های آغازین این است که بکوشیم به اندیشه ابتدایی آنها پی ببریم و دریابیم که چه نوع احساسی چنین نگرشی را در او ایجاد کرده است."

هر قوم در دوران پیش از تاریخ حیاتش از آرزوهایش چیزهای توهم آمیزی می سازد که در دوران تاریخی به صورت افسانه (اسطوره) نمایان می گردند.

بشر هنگامی که از کشف رازهای جهان احساس ناتوانی کرد، برای توضیح پدیده ها به افسانه روی آورد و از قوه خیال کمک گرفت. افسانه ها بازتاب سرشت آدمی می باشند و همه نیازها و آرزوهای در خفا دارند. ولی این اساطیر در تمدن های مختلف با هم فرق می کنند و حتی اساطیر یک تمدن به دلیل محیط و نحوه معیشت تفاوت های بسیاری با هم دارند. افسانه؛ آفرینش، ایزددار آلمانی، ایزدان زمین، آسمان، خورشید، جنگ، شکار، توفان، باد، آتش، نخستین انسان و پهلوانان باستانی را در برمی گیرد. افسانه عبارت از ثبت نمایش وار و کوتاه موضوعاتی چون نشت و ازها مهاجرت ها، دگرگونی های سلسه های شهریار، پذیرش آیین های بیگانه و اصلاحات اجتماعی. افسانه به پرسش های ابتدایی و کودکان پاسخ می دهد. چه کسی جهان را بنا نهاد چگونه جهان به پایان می رسد؟ نخستین انسان که بود؟ ارواح پس از مرگ به کجایی می روند؟ علاوه بر آن، افسانه موید یک نظام اجتماعی است و شعائر سنتی و رسوم را ارج می زند. افسانه های پیدایش و انقراض نهایی جهان با توجه به آب و هوای یک منطقه متفاوت است. جنگ در نخستین جوامع کشاورزی نادر بود و تنها پرستش ایزد بانوان رواج داشت. گلداران بر عکس، جنگ را حرفه ای می پنداشتند.

یکی از قانونمندی های رایج در افسانه های باستانی آن است که رویدادهای مربوط به ایزدان، جلوه های زمینی می یابد. خورشید نماد نظام های پدرسالار و مرد سالار است. انسان دیرینه سنگی فقط سنگ های شکسته و نوک تیز دارد و در دوره های زمین شناسی

پلئیتون (پیش از دوران یخبندان) می زیستند. در دوران دیرینه سنگی برای آنکه شکار بیشتری داشته باشد، بایستی به جادوی باروری نیز دست یازد.

مردگان جزو نیروهای فراطبیعی به شمار می آمدند. به طور کلی انسان بدوی بر این باور بود که مرگ مانند بیماری در نتیجه عملی جادویی است. انسان بدوی مرگ را نتیجه افسون اهریمنی می پنداشت و تلاش می کرد که با ابزار گوناگون، افسونگر را کشف کند.

نخستین نسل های بشر به فرآورده های زمین جنبه ایزدی می بخشیدند. آنان را ایزد پنداشته، پرستش می کردند. چون گیاهی پژمرده می شد و نیز به هنگام زایش یا مرگ حیوان، سوگواری می کردند. سپس خشکسالی در گرفت و آنان دست به سوی آسمان و به جانب خورشید فراز کردند. خورشید را ایزد و خداوندگار یگانه آسمان می پنداشتند. سپس آتش را دشمن کردند. استفاده از درختان را برای سوزاندن آغاز کردند. خاستگاه آنان کوهستان بود. سپس ساخت کلیه آغاز شد. بعد از پوست جانوران جامه کردند. ساخت کشتی و شکار دریایی را مد کشف آهن و آهنگری و در پی آن جادوگری، طلسم و غیب گویی. دریانوردی شریعت داشت. بعد از زندگی شبانی شروع شد. مردم در روستاها زیستند و گله پرورش دادند. کمک کشف شد. سرانجام افرادی به پرورش گیاهان پرداختند. طرز استفاده از گیاهان دارویی را آموختند. ایزدان در سلسه ماجراهایی شرکت می کنند که به پیدایش شهریاری، تأسیس نخستین شهر، اختراع گاواهن و کشت گندم، اجرای نذرها، قربانی ها، ساخت پرستشگاهها، می یازد. در آیین های باستانی همه مظاهر طبیعت دارای جان هستند و برای بهره برداری از آنها باید به نیایش و سپاس و ستایش آنها پرداخت. مانند پرستش زمین، آسمان و اجرام سماوی و آتش، رعد و برق و امثالهم. جان پرستان، طبیعت را دارای شعور و انسانوار می دانند به گونه ای که با آن راز و نیاز می کنند و برای آن قربانی تقدیم می کنند.

خدايان باستانی انسان هايی هستند که از آسمان می آیند تا نظم را برقرار کنند و البته سروري خودشان را بر جهان حفظ کنند. خدايان باستانی رفتاری انسانی داشتند چرا که

انتقام می گرفتند و جنگ می کردند. در این میان اهریمن از انسان های زمینی دل
خوشی ندارد. اهریمن و خدایان با هم دشمنی دارند.

دکتر رضا صدیقی

www.ketab.ir